

ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ З ЇЇ ОСОБЛИВОСТЯМИ, ЗДІБНОСТЯМИ І ВЛАСТИВОСТЯМИ

УДК 171

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2019-3-4>**Дем'янюк Марія Борисівна**

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філософії та політології

Хмельницького національного університету

вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, Україна

СИНЕРГІЯ ГУМАНІЗМУ, ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ЯКОВА БУЗИННОГО

Трансформаційні процеси у сучасному українському суспільстві вкотре актуалізують проблематику його інтеграції на засадах розвитку полікультурного плюралістичного демократичного суспільства. Для розгортання цих процесів необхідним є формування об'єднуючого соціокультурного простору, який базується на засадах толерантності. Моральні цінності, етичні засади, в основі яких лежить взаєморозуміння, любов до людини, притаманні християнській релігії, можуть стати гідним зразком для наслідування в усіх сферах суспільного життя. Синергія гуманізму, етики та естетики є сутністю Всеукраїнської творчої громадської організації «Спілка християнських письменників України» (СХПУ), метою якої є втілення християнських цінностей в суспільне життя. Цій високій меті покликані слугувати спілчани, адже маючи безцінний дар від Господа – володіння словом, їх обов'язок – постійно вдосконалювати свій літературний дар, ставитися з величезною повагою до Слова як дарунка Господа, що спроможне наповнити глибоким сенсом існування кожного, об'єднати вірян в їх любові до Бога. Яскравим зразком вірного служіння Господу літературним даром є творчість члена СХПУ Якова Бузинного – відомого діяча християнської літератури, графіка, композитора. На прикладі його діяльності досліджується процес втілення синергії гуманістичних, етичних, естетичних пріоритетів у суспільне життя, обґрунтовується ідея її втілення в суспільну свідомість. Для досягнення мети автором статті було здійснено аналіз творчості Якова Бузинного, обґрунтовано, що світоглядною основою його життя й творчості є синергія гуманістичного, етичного та естетичного складників, показано практичні аспекти її втілення. Для вирішення цих завдань було застосовано комплекс взаємозумовлених методів дослідження: теоретичні – аналіз літератури, історичний метод, вивчення та узагальнення відомостей, порівняння, абстрагування, синтез, індукція, дедукція, аналогія, класифікація, моделювання, узагальнення; емпіричні – спостереження, інтерв'ювання. Зроблено висновок, що релігійний гуманізм, етика та естетика – синергійні складники світобачення Якова Васильовича, виявом чого є його творчість, якій також притаманна синергія різних видів мистецтва (література, живопис, музика). При цьому кожен твір характеризується синергією, що виражається його гуманістично-етичною спрямованістю та естетичною довершеністю. Діяльність, спосіб і стиль життя Якова Васильовича також є яскравим виявленням цієї синергії, адже він самовіддано несе Боже Слово людству, плекаючи надію на їх порятунок і спасіння.

Ключові слова: синергія, гуманізм, етика, естетика, Спілка християнських письменників України, Яків Бузинний.

Вступ. Синергія гуманізму, етики та естетики є сутністю Всеукраїнської творчої громадської організації «Спілка християнських письменників України». Вона характеризується процесуальністю, метою якої є втілення християнських цінностей в суспільне життя, і результативністю, вираженою в тому, що сила і міць Божого Слова, сповненого любові до людини, знаходить своє вираження в літературно-художній, мистецькій формі і пробуджує та єднає

християн різних конфесій. Цій високій меті і покликані слугувати члени спілки, адже маючи безцінний дар від Господа – володіння словом, їх обов'язок – постійно вдосконалювати свій літературний дар, ставитися з величезною повагою до Слова як дарунка Господа, що спроможне наповнити глибоким сенсом існування кожного, об'єднати вірян в їх любові до Бога.

Мета статті – обґрунтувати ідею втілення синергії гуманістичних, естетичних, етичних пріоритетів у суспільне життя (на прикладі діяльності члена Спілки християнських письменників України Якова Бузинного). Відповідно до мети статті визначено такі **завдання**: проаналізувати творчий доробок Якова Васильовича Бузинного; обґрунтувати синергію гуманістичного, етичного та естетичного складників як світоглядну основу життя і творчої діяльності Якова Васильовича Бузинного; виявити практичні аспекти втілення синергії гуманізму, етики та естетики в діяльності Якова Васильовича Бузинного.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано комплекс взаємозумовлених **методів дослідження**: теоретичні – аналіз літератури з теми дослідження, історичний метод, вивчення та узагальнення відомостей, порівняння, абстрагування, синтез, індукція, дедукція, аналогія, класифікація, моделювання, узагальнення; емпіричні – спостереження, інтерв'ювання.

Результати. Християнство називають релігією любові. Так, О. Цветков у своїй книзі «Культура і релігія» наголошує: «Це релігія любові і співчуття, об'єднуючої рівності всіх перед Богом. Вона сформулювала якісно іншу людину, яка згодом створила нову культуру» [7, с. 78]. Саме в християнстві утверджується ідея розуміння Бога передусім як любові. Тут знаходимо і пояснення сутності самої любові. «Якщо я говорю мовами людськими і ангельськими, а любові не маю, то я – мідь дзвінка, або кімвал звучачий. Якщо маю дар пророкування і знаю всі таємниці, і маю всяке пізнання і всю віру, так що можу і гори переставляти, а не маю любові, то я – ніщо. І якщо я роздам все майно моє і віддам тіло моє на спалювання, а любові не маю, – немає мені в тому ніякої користі. Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечемно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестане!» (Коринфянам 13:1–8). Ці слова добре відомі кожному християнину. Така любов наповнює життя людини високим сенсом: взаємодії на основі етико-сміслової наповненості цього поняття – безмежної доброти та чуйності. Така модель єднання на основі Біблійних істин є гідною відповіддю на виклики сьогодення. Гуманістичне зерно безкорисливої людяності, жертвовності, відданості – ціннісне ядро християнської релігії. І попри те, що технологічна й раціональна культура Заходу вважається самодостатньою, саме завдяки духовному досвіду християнства вона все ще відкрита до позитивних духовних впливів та прагнень. Таким чином, христологія сформувала нову антропологію: культивуючи братерську любов, християнство сприяло установленню високої моральності, щирої людяності, справедливості, готовності до діалогу, співпраці заради наближення життя до ідеалів гармонії. Моральні цінності, етичні засади, в основі яких лежить взаєморозуміння, любов до людини, що притаманні християнській релігії, можуть стати гідним зразком для наслідування в усіх сферах суспільного життя. Релігійний світогляд, релігійні цінності, гуманізм та його основні принципи є невіддільними елементом культури на всіх етапах її історичного буття. Християнство як кількісно найбільша світова релігія істотно впливає на напрями розвитку цивілізації в усі періоди її історичного буття.

«Ґрунтуючись на засадах біблійного монотеїзму, успадковуючи й розвиваючи загальнолюдський смисл десяти етико-релігійних заповідей, християнство вносить у ціннісний ресурс людської духовності ще більш виражений порівняно з іншими релігійними традиціями, не просто антропологічний, а саме персоналістичний зміст» – зазначає О. Бродецький [2, с. 126]. Маючи корені в античному суспільстві, християнство не просто перейняло, але й посилює властиві цьому суспільству індивідуалістичні, особистісні інтенції, надавши їм сакралізованої мотивації. Ю. Брюховецька підкреслює: «Переключивши увагу людини з суспільно-політичної діяльності на релігію і мораль, направивши її активність зі сфери зовнішніх відносин на перетворення власного духовного світу, християнство в особі Ісуса Христа втілило образ

мученика, поширивши на цей образ весь трагізм існування людства, яке в ім'я порятунку та майбутнього блаженства прирекло на ганебну страту на хресті власного Бога» [3]. Очевидно, що це не лише релігія закону і покори, це релігія з чітко вираженим лейтмотивом – ідеєю вільного вибору особистістю власних пріоритетів. «Попри сформовані у християнстві розгалужені соціально-інституційні форми, все ж домінують, вихідною в ньому, є ідея вільного вибору особистістю своєї духовної долі через відкриття себе Божественній благодаті, через прийняття Боголюдини Ісуса Христа, другої іпостасі Святої Трійці як особистого спасителя».

Яскравим зразком відданого служіння Господу літературним, художнім даром є діяльність та, власне, й усе життя Якова Васильовича Бузинного – відомого діяча християнської літератури, графіка, автора багатьох християнських пісень. Його проповіді, поетичні, художні, пісенні твори є яскравим виявом синергії гуманізму, етики та естетики, яка свідчить про присутність Божого Духа в житті Якова Васильовича, у кожному його творінні. Тому неодноразово автор зазначав, що він не відчуває себе творцем написаних ним творів, а швидше співавтором. Одночасно будучи зразком і результатом втілення такої синергії, його твори спроможні оселитися в душі кожного, хто їх слухає, споглядає, докорінно вплинути на світогляд людини, яка у подальшому своєю творчістю та своїм життям також слугуватиме цій високій меті. Його слово, уся його творчість наповнена глибоким змістом – служінням Господу і служінням людині, яка повсякчас прагне пізнати Бога, – є дороговказом для усіх спілчан.

Синергія гуманізму, етики та естетики притаманна як літературному, художньому доробку Якова Васильовича, так і його життю у цілому. Натхнений проповідник, який так любить людей, що понад усе ставить собі за мету спасти їхні душі, посіяти зерно віри і в подальшому навчити плекати, зрощувати і знову ж таки сіяти його, поет, автор багатьох книг, які читаються у всьому світі, художник – графік, світлини якого перетворюють на храм душі глядачів, відомий суспільний діяч, який опікується долею дітей, що постраждали від наслідків Чорнобильської трагедії, є зразком для членів спілки, особливо якщо взяти до уваги його скромність та смиренність. Глибочинь й водночас мудрість його поглядів вражає й водночас наповнює душу тихим освітленим спокоєм та неодмінно потенціє духовні пошуки.

Яків Васильович Бузинний – член Всеукраїнської творчої громадської організації «Спілка християнських письменників України», доктор богослов'я, професор, відомий поет, громадський діяч. Його вірші покладені на музику і виконуються у багатьох церквах. Нагороджений орденом «За досягнення у служінні», відзнакою «Заслужений діяч християнської літератури України». Представник Спілки християнських письменників України за кордоном, засновник і керівник Благодійної організації «Фонд порятунку дітей від Чорнобильської трагедії «Надія». «Бузинний – художник, Бузинний – поет, композитор, науковець, військовий моряк, урядовець, син, чоловік, батько <...> Він отримав від Бога надто багато, можливо, через те його життя було таким – «і важким, і турботним» [4].

Яків Васильович народився у Київській області у м. Тараща 4 жовтня 1930 року. Про своє рідне місто, як і про свою Батьківщину – Україну, він говорить з неймовірним теплом. Так 27 липня 2017 року в Слов'янській Баптистській Церкві міста Шаколи, Міннесота, в США відбувся захід «Творчий вечір з поетом Яковом Бузинним», де він переконливо запевняє усіх присутніх, що в такому мальовничому місті, як Тараща, не народитися поетом неможливо, а далі читає рідною українською мовою свій відомий вірш «Чи ви чули, як співають солов'ї? Не під Курськом, а у нас, в Таращі...» Прикметно, що на цьому ж таки заході, звертаючись до прихожан, які не володіють українською мовою, він зазначає, що цю мову треба вивчати, «бо, кажуть, на небі буде українська мова», а також зізнається у своєму прагненні з радістю і завжди повертатися в Україну, де на нього чекають діти-сироти, якими він опікується. «Моя мечта: поскорее вернуться домой. Чем я больше езу по Америке, тем я больше люблю свою Украину», – говорить він.

Його предки по лінії батька ще з чотирнадцятого століття – французькі протестанти – кальвіністи (гугеноти). Дід Філіп мав титул барона, приїхав в Україну на запрошення київського генерал-губернатора, закупив багато угідь на Київщині, які потім віддавав у оренду християнам

на вигідних умовах. Одружився з українкою. Біля Таращі він збудував замок, посадив садок, розповідали, каже Яків Васильович, що одних яблунь було сто дерев. У революцію його розстріляли. Як говорить Яків Васильович в інтерв'ю відповідальному редактору християнського духовно-просвітницького часопису «Слово вчителю» Надії Долі від 01.03.2010 року «За все заплачено ціну», опублікованому в ХДПЧ «Слово вчителю» (№1 (11) 2010), коли чекісти прибули в Таращу, щоби спалити замок, врятував матір Антоніну Опанасівну з дітьми мамин брат, який був революціонером. Йому вдалося вивезти сім'ю на Донеччину без права повернення на батьківщину. Батько Якова Бузинного Василь Пилипович народився у 1900 році у Київській обл., с. Кердани Таращанського р-ну. Певний час працював на шахті у місті Горлівка Донецької області. Опісля батьки Якова Бузинного оселилися в Миколаєві, де й пройшли його дитячі та юнацькі роки. У зазначеному інтерв'ю він також ділиться оповитими смутком спогадами про своє дитинство, про те, як розповідали батьки, у віці біля двох років ледве не помер від голоду. «Мені було два рочки, і я вже не мав сили плакати і просити у мами їсти, життя потихеньку залишало мене. Мама, сама не своя від голоду і горя, винесла мене з хати і поклала в яблуневім листі. На щастя, повернувся батько, привіз трохи харчів. Коли поїли і в розумі просвітліло, запитав, де Яша? «Помер», – відповіла мати. Батько взяв лопату і пішов поховати дитя. Тільки було холодне і, здавалося, бездиханне, але щось зупинило батька... Я був ще живим... і ось, милістю Божою, живу дотепер.» – каже Яків Васильович. Про цей період у своєму житті він розповідає у вірші «У рік голодомору». У подальшому з його пера побачив світ вірш «За горизонтом пам'яті моеї»:

За горизонтом пам'яті моеї
 Укрылись детские воспоминанья,
 Наполненные нищетой тех дней
 Тревогами родительских скитаний.
 Невыносимо злой голодомор,
 Когда зловеще смерть ходила рядом.
 Мне запах хлеба снится до сих пор,
 Хоть у меня теперь и много хлеба»

«Позднимите крошку хлеба», – з таким проханням Яків Васильович звертається до молоді у своєму однойменному вірші, який у авторському виконанні міститься на CD-диску «Яков Бузинный. Христианская лира №8. Стихи и поэмы. К покаянию». Пояснює, що у цій крихті міститься крапля неба, крапля сонця, крапля поту, і тільки таке відношення до хліба буде угод-но Творцю. Ці поетичні твори не лише розповідають про життєвий шлях Якова Васильовича, але й є зразком втілення синергії гуманізму, етики й естетики, яка виявляється в його творчості досить яскраво і є свідченням її Богонатхненності.

Василь Пилипович, батько Якова Васильовича Бузинного, перед війною був дяконом в церкві. Оскільки родину Бузинних вважали «буржуями» і «баптистами», то відчували вони по відношенню до себе дискримінацію. Тяжкими були і роки окупації. Проте й у подальшому на них чекали важкі випробування. Василь Пилипович, якого безпідставно звинуватили у співпраці з окупантами, зазнав жорстоких знущань. Він був заарештований, за даними Національного банку репресованих, 5 листопада 1944 року. Однак постановою УНКДБ по Миколаївській обл. від 10.07.1946 року справу було припинено. Врятувало його лише те, що старшому брату Якова Івану було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Загинув брат 25 травня 1945 року, у передмісті Риги йому поставили пам'ятник. Реабілітований Василь Пилипович був аж у 1996 році.

Навчався Яків Васильович Бузинний в Одесі, за освітою він морський капітан. Служив на Балтиці. Десять років провів на кораблях. За його спогадами, коли корабель пропливав чи то Дунай, чи це був Ізмаїл, чи Вілково, чи Кілія, то завжди насамперед він шукав церкву. Командир був віруючий, отож не стояв цьому на заваді і навіть більше – під час шторму довіряв саме йому штурвал, говорив, що Господь спасе Якова, а відтак усіх.

У подальшому Яків Васильович закінчив технологічний інститут, інститут інженерів водного транспорту, за спеціальністю він механік-енергетик. Був керівником провідного оборонного

заводу. Він автор кількох винаходів у сфері технології та енергетики. «Свої відкриття я бачив очима Божими. Бог мені відкривав природу Свого творіння. Колеги потім говорили: «Таке відкриття могли зробити або дитина, або інженер, який у цій галузі нічого не тямить», бо це було всупереч усім існуючим правилам і канонам. Я не винаходив, я відкривав те, що вже існувало, що зробив Бог», – говорить він у вищезазначеному інтерв'ю. Та як каже Яків Васильович, на березі Дух Святий покинув його, і він перестав писати. Адже саме тоді, на думку Якова Васильовича, він припустився помилки, оскільки «...не віддав слави Тому, Хто єдиний її гідний. Я не прославив Бога, прилюдно не проголосив Його величі, не подякував Йому, хоча з дитинства вірив в Бога, неодноразово відчував Його присутність у своєму житті, захист і турботу». Він відчував власну провину, адже коли на конгресах його називали геніальним, не говорив, що це справа рук Божих. Він досягнув кар'єрних вершин, став членом уряду, проте це не принесло йому ані спокою, ані насолоди, а навпаки, внутрішнє сум'яття, душевні муки: він не відчував присутності Духа Святого і не написав жодного поетичного рядочка протягом цих п'ятнадцяти років. Йому все було неприємно: дифірамби, слава, гроші. «Я забувся про Церкву. Я забувся про Бога!» – у розпачі промовляє він у своєму Свідченні. У подальшому він неодноразово говорить, що йому соромно за ті роки. І тільки після того, як покався перед Богом, у віці 49 років здобув, на його думку, «найважливіше, найцінніше – присутність Духа Святого у своєму житті, надію на вічність з Богом». У подальші роки у своїх проповідях Яків Васильович підкреслює, що ані слава, ані гроші для людини, яка пізнала щастя відчуті присутність Святого Духа у собі, не замінять його, і що своє спасіння люди отримують безкоштовно, проте не замислюються над цим. Прикметно, що цей сутнісний етичний складник є визначальним і в його світобаченні, і в його творчості, а його відсутність унеможлиблювала процес творення. Отож, синергійне переплетіння гуманізму, етики та естетики в особистому житті, виявом якого є і власні вчинки та помисли, має своє відображення в християнській поезії, якій також притаманна синергія.

Доленосним для Якова Васильовича стало 8 січня 1979 року, коли він з дружиною в церкві заявили про своє рішення покаятися і віддати своє життя Богові. Він усвідомлював, що цей вчинок матиме для нього наслідки у вигляді втрати привілеїв, пільг, і, зрештою, це був певний ризик для його життя. Проте це було ніщо порівняно зі щастям служити Господу, відчуті присутність Святого Духа, писати одухотворену поезію. Лише тоді, після такого тривалого мовчання, відразу ж на наступний день всього лише за один день Яків Васильович написав аж сім віршів.

«Я начал жить, когда вся жизнь прошла,
Когда почти закончилась дорога,
Меня с пыли дорожной подняла

Любовь Христа и милосердье Бога», – пише він про цей період свого життя у вірші «Я начал жить».

У наступні роки Якова Васильовича як відомого науковця запросили працювати в уряді, де він став членом урядової комісії з оборонної промисловості, залишаючись і головним інженером оборонного інституту. Саме це дає йому можливість бути недоторканою для служб безпеки особою, а також проповідувати в уряді. Та через десять років, коли йому виповнилося шістьдесят, він висловлює своє глибоке бажання працювати лише для Бога, відмовляючись від усіх привілеїв, пов'язаних з його службовим положенням. П'ять років він проживав у Москві. Працював помічником ВСЕХБ (Всесоюзный совет евангельских христиан баптистов) з юридичних питань, помічником президента місії «Братства милосердя», діяльність якої розповсюджувалася на увесь Радянський Союз, а згодом на СНД.

Присутність Святого Духу є визначальним в житті Якова Васильовича. Усі свої дії він спрямовує на служіння Господу, яке тісно пов'язує зі служінням людині, що прагне пізнати Бога. Ці гуманістичні засади він безперестану намагається втілювати в суспільне життя. Гуманізм і етика синергійно переплітаються і в його творчості і в його житті загалом, свідченням чому є його вчинки. На особливу увагу заслуговує створення у 2001 році Благодійної організації

«Фонд порятунку дітей від Чорнобильської трагедії «Надія», керівником якої він є і дотепер. Яків Васильович наполегливо працює над створенням і розширенням оздоровчого християнського центру «Надія», розташованого поблизу смт. Східниця Львівської області. Метою створення Оздоровчого центру порятунку дітей України від Чорнобильської трагедії «Надія» є лікування дітей-сиріт і дітей віком 7–11 років, які постраждали від Чорнобильської катастрофи. Розміщений він в екологічно чистій зоні на території з 27 цілющими джерелами. Особливо цінним є тринадцяте джерело, яке містить двухвалентне залізо, воно лікує кров і звільняє організм від радіонуклідів. В інтерв'ю «За все заплачено ціну» Яків Васильович підкреслює: «Наша мета – оздоровлення тіла і відродження духа. Кожна дитина – дуже велика цінність для Бога. Адже Ісус Христос сказав: «І хто прийме таку дитину одну в Моє Ймення, той приймає Мене» (Мт. 18:5)». «Ми їх лікуємо, якщо треба – одягаємо, вчимо спілкуватися, поводитися за столом і разом з тим розповідаємо про Бога, викладаємо Євангеліє», – розповідає він. «Сирота, сирота. От чего сирота? Где берутся сиротки на свете?» – з гіркотою запитує він у своєму вірші. У проповіді в Славянській Баптистській Церкві міста Шакопи, Миннесота, США (Slavic Baptist Church) від 27.07.2014 року Яків Васильович розповідає, що ці дітки-сироти чи не вперше в житті тут отримують смачну їжу вдосталь, гарне вбрання і найголовніше – увагу, любов і через неї присутність Святого Духа в їх житті. Діти змінюються, відчують, що вони вже не сироти, бо мають батька і матір – Бога, і дякують за це Господу. З ними працюють спеціально підготовлені вихователі, що навчалися в Німеччині, які є баптистами. Діти міцніють фізично, вживаючи цілющу воду з джерел, міцніють духовно – у зверненні до Господа. Вихователі інтернатів, керівники районних адміністрацій пізніше телефонують до оздоровчого центру і з приємним здивуванням зазначають, що після повернення ці діти стали чемними, намагаються допомогти змінитися іншим діткам. Ці діти приймають християнство і зрештою самі стають євангелістами. Так, у 2012 році була освячена церква, сформована з них у Чорнобильській зоні в районному містечку Іванівка. Яків Васильович говорить, що відчуває себе щасливим, бо Бог довірив йому служіння цим діткам-сиротам, і що саме завдяки їм у будинку живе Господь, бо, як записав євангеліст Марк, 9 глава, хто приймає таку дитину, той приймає самого Бога.

«Переконалий, що сіяти в дитячі серця Слово Боже – надзвичайно важлива справа. В дитинстві ґрунт серця м'який і придатний для проростання зерна. Пригадую вислів сина Катерини Бутс (Армія Спасіння): «Дякуємо, що ти посіяла в наші серця раніше, ніж посіяв цей світ», – говорить він в інтерв'ю «За все заплачено ціну». Після того, як до влади в Україні прийшов Янукович, було припинено постачання фінансів через Управління освітою щодо забезпечення дітей оздоровчого центру «Надія». Стає потреба у самофінансуванні, і Яків Васильович, не дивлячись на свій доволі солідний вік, подорожує країнами, де проповідує, навчає як Міжнародний пастор, євангеліст, доктор Богослов'я і поруч з цим пропонує купляти книги, автором яких він є. Вартість книги – 15 доларів, саме стільки потрібно витратити вдень на утримання однієї дитини в Східниці. Він підкреслює, що «покупая книгу, Вы кормите детей». Йому пропонували лишитися в Америці і працювати редактором-видавцем «Тихоокеанського братства» (Тихоокеанское объединение славянских церквей ЕХБ), та він завжди говорив, що мріє повернутися в Україну, де на нього чекають діти-сироти. «Если бы не мое служение, если бы не дети-сироты, я не ездил бы по Америке», – говорить він на Творчому вечорі Якова Бузинного у 2014 році.

Християнство називають релігією любові, при цьому ця любов є недеklarативною, а підтверджується реальними діями протягом усього життя людини. Вочевидь, життєвий шлях Якова Васильовича Бузинного і є яскравим вираженням цієї любові, яка лежить в основі етики християнства, є прикладом глибокого морально-виховного подвижництва.

У книзі «Мистецький олімп» (редакція 2015 року) містяться матеріали про життя і творчість Якова Бузинного, де подані цитаті діячів культури щодо його творчого доробку, світлин, інтерв'ю Якова Васильовича, яке він дав Надії Долі. «Бог дає мені багате відчуття, фантазію, але я не маю права писати про те, чого не було, тільки правду. У моєму житті було безліч моментів, коли Бог рятував мене: в дитинстві – від голодної смерті, в повоєнні роки – від сирітства,

коли я навернувся – від утисків і безробіття, коли втратив найдорожчу людину – від розпачу. Але за все це було заплачено ціну. Ми до кінця цього не розуміємо, ми не бачимо, що в цей час відбувається в духовному світі. Найбільша ціна заплачена Сином Божим за наше спасіння від влади гріха та смерті». «Тож від кожного, кому дано багато, багато й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть» (Лк. 12:48), – такою цитацією із Біблії розпочинається вітальна стаття «Вітаємо з 85-річчям! Бузинний Яків Васильович» (Ювіляри України. Події та особистості XXI століття. 2015 рік), розміщеної на сайті Української конфедерації журналістів. Увесь життєвий шлях Якова Васильовича підпорядкований цій біблійній істині. Адже він керується бажанням віддавати, ділитися тим теплом, тією Благодаттю, яка засвідчує присутність Живого Духа, і стосується це абсолютно усіх аспектів його життя. Гуманізм – любов до людини, виявленням якого є прагнення поділитися Божим Світлом з кожним, глибока етика, мораль – бажання віддати, допомогти ближньому, естетика – майстерне створення художньо досконалих мистецьких творів: поезій, гравюр, наповнених глибинними мотивами, які оселяються в душі читача й освячують її, – така синергія притаманна як його життю загалом, так і його творам, вчинкам і кожній його поезії, гравюрі. «Уся моя творчість тісно пов'язана зі Словом Божим. З 13 років я почав складати вірші, поеми, в основному на біблійну тематику, тоді ж почав працювати над графічними картинами. Всього написав понад 3 000 віршів, понад 200 з них покладено на музику, близько 20 пісень сам написав (і слова, і мелодію). Намагаюся робити це у євангельському стилі. Найпростіша, найглибша, найдоступніша і найбільш зрозуміла книга – Євангеліє – написана простою мовою. Вона торкається серця дитини і дорослого, неосвіченого й ученого. Євангельський стиль – просто, красиво і глибоко», – говорить він. Слід зазначити, що естетична майстерність, професійність християнського письменника має бути, на думку Якова Васильовича, неодмінною рисою його творінь. Християнський письменник зобов'язаний бути взірцем і в професійності. «Я вам скажу написано: «проклятий, хто робить роботу Господню недбало». Тому від письменника, від поета чекають професійності, але не всі відповідають цьому рівню. Що стосується християнських поетів і письменників, то тут обов'язково треба досягати професійності, тільки тоді він може, як пророк, іти в люди і проповідувати своїми творами Бога», – підкреслює Яків Васильович в інтерв'ю «Яків Бузинний: Моя мрія збулася – сформувалася СХПУ», розміщеному на сайті Спілки християнських письменників України.

Своє видання «Християнська ліра» Яків Васильович Бузинний присвятив пам'яті своєї єдиної доньки Наталії Чайки-Бузинної, яка померла у віці двадцяти п'яти років від онкохвороби, що стала наслідком Чорнобильської трагедії. Вона також писала вірші, збірка її поезій «Страшусь ли я смерті?» уже двічі була видана після її передчасної смерті. Писала Наталія лише протягом п'яти років, та її твори є вражаюче глибокими за змістом і сповнені любов'ю до Господа. Її вірші спонукають замислитися над тим, що життя може бути таким коротким, і треба вчасно зрозуміти призначення людини на цьому світі. Це був дуже тяжкий період в житті Якова Васильовича. Він зізнається, що йому було настільки тяжко, що й не хотілося жити, і лише служіння Богу, присутність Святого Духа рятувало його від розпачу. Проявом такого служіння і є створення Фонду порятунку дітей від наслідків Чорнобильської трагедії та вся його літературно-творча діяльність. До зібрання «Християнська ліра» входять такі його книги: «Христианская лира», «Благовест. Христианская лира». Том 2, «Верую. Христианская лира». Том 3, «Слово життя. Християнська ліра». Том 4, «Благодать. Християнська ліра» Том 5, «Нива. Христианская лира». Том 6, «Источник. Христианская лира» Том 7, «Пером и Сердцем. Христианская лира». Том 8. Це твори як російською, так і українською мовою. Підготовлені автором до друку ще дві книги зібрання – дев'ятий том (альбом гравюр) і десятій. Про важливість поезії і в суспільному, і в особистому житті він говорить так: «Я Вам скажу так: виразити свої почуття до Бога, до людей як у віршах ні в якій іншій творчості не можна. Не випадково Біблія складається з історичної частини, пророцтв, Євангеліє, а також із поетичного розділу: Псалми Давида, Пісні Пісень, Причті Соломона. Поезія з давніх-давен історично присутня при служінні Богу і в наш час вона розкриває художньо Слово Боже, але тут ще присутнє особисте почуття, особисте одкровення від Бога. Те, що можна

виразити поезією, не можна виразити прозою, бо поезія вміщає глибину почуттів. Я не мислю своє життя без поезії. Я не мислю свого життя без праці милосердя, без проповіді Євангелія на всіх рівнях і без творчого життя» [6]. Прикметно, що йдеться про вираження почуттів як до Бога, так і до людини. У цьому ж інтерв'ю від 2012 року на запитання про секрет популярності його книжок Яків Васильович відповідає: «Я вам скажу: секрет успіху в тому, що ці книжки я писав під натхненням Духа Святого, тому вони сприймаються не як твори людини, а як слово від Бога. Мої книжки розповсюджуються різними організаціями по 3–3,5 тисячі за 3–4 місяця. Їх люблять. Я написав близько 3 500 творів, 7 томів уже видані, 2 томи знаходяться в роботі. Всі книжки ілюстровані моїми малюнками і гравюрами. На мої твори написано більше 40 композицій». Далі він зазначає: «Перш за все християнський поет чи письменник, якщо він хоче, щоб його твори були дійсно достойні і приносили користь людям, суспільству, повинен бути таким, яким він хоче, щоб були люди, котрим він проповідує».

«Виконай небесну Божу волю:

Ради ближнього, його турбот

Жертвуй всім, що в тебе є, собою –

І сторицею віддасть Господь!», – навчає Яков Васильович у своїй поезії «Заздрість – гріх, і серце твоє хворе!». Така виразна синергія гуманізму, етики та естетики, що слугує виявом присутності Святого Духа в житті людини, є основою світобачення Якова Васильовича і яскраво проявляється в його творчості. «Такою поезією можна насолоджуватись, читати як вечірню молитву до Бога за прожитий день, за здійснену працю, за можливість спілкуватися з людьми, творити добро в ім'я Отця, і Сина, і Духа Святого», – пише про твори Якова Васильовича письменник Михайло Базар у своїй книзі «Загадка Дивного кохання» [1].

На цей час вийшло 8 томів (з яких одна книга авторської графіки) із запланованого десяти томного видання «Християнська ліра», де поетичне слово синергійно поєдналося з художньою графікою. Ця синергія різних видів мистецтва, безумовно, особливим чином впливає на читача. У передмові до Тому 4 «Слово життя. Християнська ліра», написаному українською мовою, містяться такі слова: «Заговорити материнською мовою – значить заговорити з глибини душі, з непідробними почуттями, просто і щиро. Як слово Боже, що виходить з уст його, порожнім не повертається, так рідне слово не може залишатися незатребуваним. Це свідчить, що даний Богом талант вимагає повного свого розкриття. І ось це сталося. Та говорячи про глибину таланту автора, беремо до уваги не тільки мистецтво образного слова, але й мистецтво художника. На сторінках книги ми знаходимо знайомі пейзажі, історичні пам'ятки рідної землі, а також землі, де жив Ісус Христос. Поєднання поетичного слова і художньої графіки в авторському виконанні робить видання цікавим і оригінальним» [5, с. 179].

Про книгу Якова Бузинного «Пером и сердцем» (2012), яка містить його графічні та поетичні твори, що у поетично-художній формі розповідають про життя Ісуса Христа і діяння його церкви на землі, у якій зображено і стародавні міста, якими проходив Ісус, і сучасний Ізраїль, історії з Біблії, церкви, розміщені по світу, відома художниця Ніна Волкова, дипломант проектів «Обличчя України» і «Золотий фонд нації» 2010, 2011, 2015 років зазначила, що християнська ліра Якова Бузинного звучить впевнено і на віки. А Олександр Димшець, художник, академік, член Академії будівництва України, підкреслює, що уся графіка Якова Бузинного пронизана повітрям та об'ємною перспективою, що вказує на великий професіоналізм. «Брат Яків обдарований Господом широко. Глибоко і різнобічно. Він знає і любить Слово Боже – письмове одкровення Бога людині, і любить Його видиме одкровення в природі зі всією красою її рослинного й тваринного світу. Як художник передає те, що його вражає, та прикрашає своїм живописом чудові авторські вірші, тобто усім тим, чим живе його серце, душа і народжений зверху дух.

У світі не буває необдарованих людей, але не всі віддають свої таланти «у зростання» Богу, як це робить Яків Бузинний, – щиро, безкорисливо, не для своєї слави, але для Божої».

Творчість Якова Бузинного являє собою синергійне поєднання різних видів мистецтва – поезії, графіки і також музики, адже понад дві сотні його творів покладені на музику. Слід пам'ятати,

що він є не лише автором слів, але й композитором низки своїх пісень. Прикметно, що частина з них ще до видання зібрання творів «Християнська ліра» вважалися народними і лише згодом відшукали свого автора. Треба підкреслити, що слово в духовній пісні відіграє першочергове значення, про що говорить у своїй книзі відомий письменник, дослідник, автор багатьох праць духовного спрямування «Духовная музыка» Ернст Трахзель-Паулі. Він підкреслює, що стосовно духовної пісні існує чітка ієрархічна градація, а саме: 1 – текст, 2 – музика, 3 – ритм. «Собственно духовный компонент песни содержится в ее первом элементе, в тексте», – наголошує автор книги. «Мы повторяем: музыка и ритм становятся лишь тогда духовными компонентами, когда они в смысле второго пункта служат тексту. И в этом смысле музыка и ритм приобретают очень большую ценность: они несут живое, святое и Божественное слово!», – читаємо далі. Тому зрозуміло, чому так багато композиторів пишуть музику на слова Якова Васильовича і виконують його пісні. Так, зокрема, знайомі є пісні «Забыть не могу все прошедшее вновь», «Прощай», «Гордый дух» на слова і музику Якова Бузинного у виконанні відомого співака, музиканта, композитора й поета духовної музики Анатолія Хащука, «Северные ветры» (сл. Якова Бузинного, муз. Володимира Мисіна) у виконанні Володимира Мисіна і Надії Гапонової, «Путь на Голгофу», «Только сердцу это постижимо», «Забыть не могу», «Жизни путь», «Закон и благодать», «Крест Христа», «Печаль не вечна» та інші на слова Якова Бузинного, музика Володимира Мисіна у виконанні Володимира Мисіна, «Желание заветное» (сл. Якова Бузинного, муз. Степана Василичина) у виконанні Тріо «Новая Жизнь», «Будь со мною, Отче – Be with me, Father» (автор сл. Я. Бузинний, муз. С. Василичин), «Песня о брате» (автор сл. Я. Бузинний, муз. В. Лободи), «Я жить хочу для Бога» (автор сл. Я. Бузинний, муз. Д. Джулай), «Время Торопит» (сл. Я. Бузинного, муз. В. Покидюка) та багато інших музичних творів, написаних на слова Якова Васильовича. Прикметно, що твори Якова Васильовича, покладені на музику: псалми, пісні наповнені глибоким гуманістичним змістом, естетично довершені та мають виразну етичну доміную. «Ныне Божья любовь меня обнимает», «Но ты свети мне, вера, ради Бога», «Кто я, что Ты, Творец, меня создал наследием величия Твоего?» та в усіх інших широковідомих пісенних творах мотив Любові до Господа і водночас Господа до людини, прагнення до самовдосконалення, щоби бути гідним Божої любові та смиренності як обов'язкового етичного складника, звучить особливо різноч. Ймовірно, така синергія в його творіннях, яка є виявом присутності Божого Духу, й зумовила величезну популярність цих творів як і в середовищі церковної культури, так і серед мирських композиторів, виконавців та слухачів.

На цей час Яків Васильович – представник Спілки християнських письменників України за кордоном. «У журналі «Пробудження» ще в далекому 1992 році я писав «чи не прийшов час створити свою християнську спілку письменників, скликати літературний з'їзд, налагодити творчі зв'язки між літераторами усіх суверенних держав, що раніше входили до СРСР, і серйозно та відповідально зайнятися видавництвом». І ось нарешті 5 років назад моя мрія збулася: на Україні сформувалася така Спілка християнських письменників. Навіть більше, ця Спілка стає літературним центром не тільки в Україні, а й для пострадянських країн, а також для поетів і письменників інших країн. Я був нещодавно в Америці, там багато вихідців із України і Росії: поетів і письменників, які виявили бажання стати членами нашої Спілки... Багато поетів та письменників, з котрими я працював в радянські часи, влаштовував семінари, організовував групи, зараз знаходяться за кордоном, здебільшого в Америці і в Німеччині. Зараз моя робота – з ними зустрічатись, оцінювати їх твори і рекомендувати для вступу в Спілку», – повідомляє Яків Васильович (інтерв'ю: Яків Бузинний: Моя мрія збулася – сформувалася СХПУ). І сьогодні він активно займається зазначеною діяльністю, є уповноваженим представником СХПУ у США, радником голови СХПУ. І цілком закономірно, що Спілка християнських письменників запровадила Всеукраїнський поетичний конкурс-фестиваль Якова Бузинного, який об'єднує представників усіх християнських конфесій.

Висновки. Релігійний гуманізм, етика та естетика – синергійні складники світобачення Якова Васильовича, виявом чого є його творчість, якій притаманна синергія різних видів мистецтва (література, живопис, музика). При цьому кожен твір, незалежно від того, до якого

саме виду мистецтва він належить, характеризується синергією, що виражається його гуманістично-етичною спрямованістю та естетичною довершеністю. Діяльність, спосіб і стиль життя Якова Васильовича також є яскравим виявленням цієї синергії, адже він самовіддано несе Боже Слово людству, плакаючи надію на їх порятунок і спасіння. Без перебільшення можна сказати, що ця синергія притаманна геть усім сферам життя Якова Васильовича, вона є виявом присутності Святого Духа, що являється визначальною цінністю для Якова Васильовича Бузинного – проповідника та подвижника, відомого усьому християнському світові.

Список використаних джерел

1. Базар М. Загадка Дивного кохання. Дрогобич. 2017. 184 с.
2. Бродецький О.Є. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2016. 336 с.
3. Брюховецька Ю. Дійсність і дієвість таїнств у церковній культовій традиції православного християнства. *Світогляд – Філософія – Релігія*. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. С. 114–121.
4. Бузинний Я.В. Благодать. Київ : Фонд порятунку дітей від Чорнобильської трагедії «Надія», 2005. С. 48.
5. Слово життя. Християнська ліра. Видавництво «Наdejда», 2005. Т.4. 435 с.
6. Спілка християнських письменників України. URL: <http://www.shpu.com.ua/index.php/about-shpu/ofitsijni-dokumenty/68-statut-vseukrajinskoji-gromadskoji-organizatsiji-spilka-khristiyanskikh-pismennikov-ukrajini>.
7. Цветков О.П. Культура і релігія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 192 с.

References

1. Bazar M. (2017) *Zahadka Dyvnoho kokhannia* [The Riddle of Strange Love]. Drohobych. 184 p. (in Ukrainian).
2. Brodetskyi O.Ye. (2016) *Etychni tsinnosti v relihiiakh: humanistychna synerhiia idei* [Ethical values in religions: the humanistic synergy of ideas] : monograph. Chernivtsi : Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 336 p. (in Ukrainian).
3. Briukhovetska Yu. (2011) *Diisnist i diievist taiinstv u tserkovnii kultovii tradytsiii pravoslavnoho khrystyianstva. Svitohliad – Filosofiia – Relihiia* [The Reality and Effectiveness of Sacraments in the Church Cult Tradition of the Orthodox Christianity. *World outlook – Philosophy – Religion*]. – Sumy : DVNZ «UABS NBU», 114-121. (in Ukrainian).
4. Buzynnyi Ya.V. (2005) *Blahodat* [Grace] K. : Children's Rescue Fund from the Chornobyl tragedy "Nadiia", P. 48. (in Ukrainian).
5. Buzynnyi Ya.V. (2005) *Slovo zhyttia* [The word of life]. *Khrystyianska lira* [Christian Lira]. Publisher: Nadiia, Vol.4. 435 p. (in Ukrainian).
6. Christian Writers' Association of Ukraine. URL: <http://www.shpu.com.ua/index.php/about-shpu/ofitsijni-dokumenty/68-statut-vseukrajinskoji-gromadskoji-organizatsiji-spilka-khristiyanskikh-pismennikov-ukrajini>. (in Ukrainian).
7. Tsvietkov O.P. (2011) *Kultura i relihiia* [Culture and Religion]: textbook. Kyiv : Academic Publishers, 192 p. (in Ukrainian).

Demianiuk Mariia Borysivna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Philosophy and Political Science Department
Khmelnyskyi National University
11, Instytut's'ka str., Khmelnytskyi, Ukraine

THE SYNERGY OF HUMANISM, ETHICS AND ESTHETICS IN THE LIFE AND CREATIVITY OF YAKOV BUZYNNYI

The transformational processes in the modern Ukrainian society actualize the problems of its integration on the basis of the development of a multicultural pluralistic democratic society again. The development of these processes requires the formation of the unifying socio-cultural space, which

is based on the principles of tolerance. Moral values, ethical principles, which are based on mutual understanding and love for man, inherent in the Christian religion, can become a worthy role model in all spheres of public life. The synergy of humanism, ethics, and esthetics is the essence of the All-Ukrainian Creative Public Organization of the Christian Writers' Association of Ukraine (CWAU), which aims to introduce Christian values into public life. The association members are called to serve this high purpose, because having the precious gift from the Lord – the possession of the word – their responsibility is to improve their literary gift constantly, to treat the Word with great reverence as a gift from the Lord that can fill everyone's existence with deep sense, to unite believers in their love for God. A striking example of a faithful service to the Lord through a literary gift is the creative work of CWAU member Yakov Buzynnyi, a well-known figure in the Christian literature, a graphic artist and a composer. On the example of his activities the process of implementing the synergy of humanistic, ethical, esthetic priorities into public life is explored and the idea of its realization into public consciousness is substantiated. To achieve the goal, the author of the article analyzed the work of Yakov Buzynnyi, substantiated that the worldview basis of his life and creative work is a synergy of humanistic, ethical and esthetic components and showed practical aspects of its implementation. To solve these problems, a set of interrelated research methods was applied: theoretical – analysis of literature; historical method; study and synthesis of information; comparison; abstraction; synthesis; induction; deduction; analogy; classification; modeling; generalization; empirical – observation, interviewing. It is concluded that religious humanism, ethics and esthetics are synergistic components of Yakov Vasyliovych's worldview, a manifestation of which is his creative work that also has a synergy of different types of art (literature, painting, music). At the same time, each work is characterized by synergy, which is expressed by its humanistic and ethical orientation and esthetic perfection. Yakov Vasyliovych's activity and lifestyle are also a striking manifestation of this synergy, because he carries the Word of the God to mankind devotedly, cherishing the hope for their salvation.

Key words: *synergy, humanism, ethics, esthetics, Christian Writers' Association of Ukraine, Yakov Buzynnyi.*